

■ Válka na Ukrajině

Česká továrna dodává ukrajinské armádě zdarma pozemní drony. Míří do první linie s materiálem a pro zraněné

Martin Biben
martin.biben@hn.cz

Na zasklené vývěsce na nádvoří továrny Isolit-Bravo v Jablonném nad Orlicí visí fotografie ukrajinských vojáků v přilbách a se samopaly v rukou. U nohou mají čtyřkolové vozítko naložené vojenským materiálem.

„Model Trail-Blazer má dálkové ovládání s velkou výdrží baterie a možnost převážet až 350 kg nákladu, případně transportovat raněné. Na Ukrajině si jej velice chválí,“ stojí v popisku pod snímkem.

Podnik v podhůří Orlických hor, který vlastní Kvido Štěpánek a vyrábí automobilové součástky, plastové výlisky a domácí spotřebiče, už podobných zařízení poslal na frontu největšího evropského konfliktu od druhé světové války osm. A zdarma. Vozítko zhruba o velikosti motokáry, ovládané však dálkově a poháněné elektromotorem, je podle jeho konstruktéra Filipa Chalupníka ideální pro pomoc vojákům v první linii.

„Je schopné překonat různé překážky, primárně je určené na bezpečný převoz raněných, které zvládne i dva. Používají ho ale podle našich informací z fronty většinou na převoz materiálu z nebo do nebezpečného prostoru,“ vysvětluje technik, který do stroje naprojektoval elektromotor z takzvaného motůčka, tedy motorového kolečka, které je firemním patentem.

Vozidlo je vybavené kvalitní baterií LiFePO₄, která vydrží i osm hodin. Přístroj celkem na jedno nabití najede 32 kilometrů, nejdále ale do vzdálenosti jednoho kilometru,

dál už dálkové ovládání nedosáhne. „Týdně jsme schopni vyrobit jeden stroj. Nyní dáváme pro Ukrajinu dohromady další čtyři Trail-Blazery,“ říká Chalupník.

Isolit-Bravo je podnik, který je proslulý pomocí Ukrajině. Už v roce 2014 se ředitel a majitel firmy Štěpánek nechal vyfotografovat se svými ukrajinskými zaměstnanci a jejich vlnkou na střeše továrny na podporu země po ruské okupaci Krymu. Desítkami dalších poskytl od té doby práci i ubytování, do země deštěm konfliktu poslal několik konvojí kamionů pomoci.

Vloni firma s milionovými tržbami a ziskem po zdanění 60 milionů korun na dobročinnost poslala 12 milionů. „Z toho polovina zůstala v Česku a polovina šla na Ukrajinu. V sumě jsou započítané i výrobní ceny pozemních vojenských dronů. Ale většina byly kamiony potravin a další pomoci,“ vysvětluje ředitel a majitel továrny Štěpánek.

Trail-Blazer však nemá zůstat jediným typem takzvaného pozemního dronu, který firma pro ukrajinské vojáky zdarma vyvíjí a dodává. Vznikla už i jeho kratší podoba, první tři mají podle konstruktéra odejít na Ukrajinu brzy. Firma už navíc vyrobila i první pásovou verzi stroje.

Isolit-Bravo je jediným podnikem v Česku, který podobné zařízení vyrábí v elektrické verzi. „Konkurence pozemní drony pohánjí jen spalovacími motory. Ty naše se na frontě nabíjí agregáty nebo ze sítě – závisí, kde mají základnu. Dodáváme je včetně nabíječek,“ popisuje Chalupník.

Stroje tak podle něj nevydávají záření ani teplo. „Létající drony je proto pomocí termovize neodhalí, hluk je menší než u spalovacích motorů – asi 75 decibelů. Jsou to nenápadná vozítka, vojáci z fronty říkají, že se nestávají terčem,“ dodal technik.

Podle ředitele Štěpánka firma vyrobila jediný model ještě před válkou na Ukrajině pro vojenské hasiče v Česku. „Pak ale začal konflikt a nás napadlo začít je posílat tam. Nečekáme, že nám někdo za výrobky nebo za vývoj něco zaplatí. V době, kdy se dějí takové věci, nemůžete hledět na korunu,“ míní.

Z ukrajinské strany je podle něj největší zájem přímo od vojáků, kteří jsou na frontě. „Naštěstí jsme se dostali ke kontaktům na konkrétní jednotky. Například jsme dodávali přes čínovníka I. útočné tankové brigády ukrajinské armády, další byla 101. tanková brigáda,“ popisuje podnikatel.

K postupu přes oficiální struktury je skeptický. „To bychom jim nedali nikdy nic, není to o mnoho lepší než v naší armádě. Zkoušeli jsme to přes ukrajinské ministerstvo obrany, dostali jsme certifikát, protokol, že je zařízení dobré, ale aby si od nás něco

oficiálně objednali, byt zdarma, to ne,“ říká Štěpánek.

Od vojáků z fronty prý dokonce dostal informaci, že je potřeba dát úplatek. „To nás pobavilo, chceme to dávat zdarma a ještě za úplatek?“

Zařízení prý podnik nabízel i naší armádě, vystavoval ho na veletrhu vojenského materiálu IDET. „Pár vojáků zaujalo, ale nikdo neměl rozhodovací pravomoc, žádná objednávka ani náznak zájmu od armády nepřišly.“

HN oslovily s otázkami ohledně pozemních dronů od Isolit-Bravo ministerstvo obrany, odpověď však zatím ani přes urgence nedorazila.

Konstruktér Filip Chalupník s pásovou verzí pozemního dronu, který firma Isolit-Bravo posle ukrajinské armádě.

Foto: HN – Václav Vašík

■ Technologie

ChatGPT je osobností roku. Umělá inteligence mění slovníky

Johana Kadeřábková
autori@hn.cz

Inženýrka, která pomohla Indii na Měsíci, ochránkyně amazonského pralesa či biolog, jenž udělal myši mládě z buněk dvou samečků. Vedle těchto osobností figuroval v žebříčku tvářů vědy roku 2023 časopisu Nature i chatbot využívající umělou inteligenci: ChatGPT. Ten v posledním roce začalo využívat na 100 milionů lidí týdně. Nevyhnutelně se tak podílí na formování světa včetně vlivu na češtinu.

Nástroje umělé inteligence dnes lidé využívají například k ulehčení práce či studia. Aby dosáhli požadovaných výsledků, musí v komunikaci s „robotem“ zadávat velmi přesné pokyny, případně je chatbotovi do-

datečně upřesnit. Díky tomu uživatelé více pracují s jazykem – více čtou a píšou, upozorňuje Jana Georgievová z Ústavu pro jazyk český.

„Uvidíme ale časem, jakým směrem se umělá inteligence bude vyvíjet a zda zanechá na našem vyjadřování větší změny,“ říká Georgievová. Už teď lze ale některé zásahy do češtiny pozorovat. A to v podobě nových slov.

Kromě samotných názvů jako „umělá inteligence“, „chatbot“ nebo „ChatGPT“ jsou to také od nich odvozená přídavná jména „chatbotovský“ nebo „umělointelligenční“ a jiná podobná. Častěji se také užívá slovo „prompt“ neboli označení příkazu, který člověk zadává umělé inteligenci.

Její vliv na každodenní mluvu reflektovaly i některé zahraniční in-

ternetové slovníky, které na základě uživatelských vyhledávání vyhlásují slova roku. Například pro Collins Dictionary to za uplynulý rok byla přímo anglická zkratka „AI“, často používaná pro označení umělé inteligence i v českém prostředí.

V Cambridge Dictionary, nepopulárnějším slovníku pro studenty do češtiny pozorovat. A to v podobě nových slov.

„Častěji se v češtině užívá slovo „prompt“ neboli označení příkazu umělé inteligenci.“

~
Častěji se v češtině užívá slovo „prompt“ neboli označení příkazu umělé inteligenci.

ternetové slovníky, které na základě uživatelských vyhledávání vyhlásují slova roku. Například pro Collins Dictionary to za uplynulý rok byla přímo anglická zkratka „AI“, často používaná pro označení umělé inteligence i v českém prostředí.

V Cambridge Dictionary, nepopulárnějším slovníku pro studenty do češtiny pozorovat. A to v podobě nových slov.

Například bývalý ředitel Ústavu pro jazyk český Karel Oliva pak v souvislosti s užíváním termínu halucinovat uvádí, že není výstižné. Důvodem je, že popisuje výhradně lidský prožitek. Oliva míní, že ani „umělá inteligence“ není správné pojmenování, jelikož o skutečné inteligenci v současnosti zatím nelze

mluvit. Naráží tím na skutečnost, že ChatGPT stále funguje jen jako jazykový model, který nerozumí textu, jež sám vytváří.

Na nespolehlivost AI odkazuje i nejvyhledávanější výraz slovníku Merriam-Webster „authentic“ – autentický. Důvodem je, že autenticitu přichozích informací je třeba kvůli digitálním technologiím neustále ověřovat. Příchod chatbotů, které si mnohdy vymýšlí, pak rozlišování mezi pravdivými a nepravdivými zprávami ještě více komplikuje.

Přestože téma umělé inteligence mezi lidmi rezonuje, žádné slovo s ní spjaté by Oliva neoznačil za slovo roku v Česku. Loni se tu podle něj více objevovaly výrazy odrážející současnou společenskou situaci, například inflace, balíček nebo zdravování.